

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ГРОМАДЯНИНА ТА ПАТРІОТА ЧЕРЕЗ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ НАРОДНОЇ МУЗИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

Сергеева Т.А.

Україна, м. Мелітополь, Комунальний заклад «Мелітопольське училище
культури» Запорізької обласної ради

Всі ми люди різного віку, національностей, віросподівань, але всіх нас об'єднує країна, в якій ми живемо, працюємо, розвиваємось як особистості. Ми вивчаємо історію, літературу, мистецтво, і приходить той час, коли ми задаємо питання: « Хто ми? А хто наші пращури? Чому ми такі а не інші?» - це філософія життя, вона спонукає нас робити дива, творити цей світ, творити історію.

Щоб знайти чільне місце серед народів світу, слід знати історію свого краю, свою культуру, звичаї, свята, обряди. Південна частина Запорізької області, де ми живемо, відрізняється особливістю національного складу. За даними Всеукраїнського перепису населення, на території області проживають представники понад 130 національностей : українці, росіяни, болгары, білоруси, вірмени, татари, євреї, німці, греки, поляки, грузини та інші.

Природно – географічні та історичні умови в XV – XVI ст. сприяли тому, що південноукраїнські землі стали одним із центрів формування запорозького козацтва. Одним із його головних оплотів і символік став острів Хортиця, відомий ще з давньоруських часів, а формування козацьких загонів, промислових артілей та військової організації козаків дало назву цієї місцевості – Запорозька Січ.

Відлуння минулого країни знайшли відображення в легендах, думах кобзарів, поезіях та піснях. Вони передаються поміж людьми віками, з покоління в покоління. Довгі сотні літ співана простим народом українська народна пісня стала співаною історією народу. Вивчення народної художньої творчості, етнографії і фольклору однієї місцевості України, вчасності Південної частини Запорізької області, стало важливим фактором в історії фольклористики. Піднята проблема була висвітлена у багатьох Державних документах: «Закон України про культуру» (2010р.), «Про надання Всеукраїнській спілці кобзарів статусу національної» (2002р.), « Про народні художні промисли» (2002р.), « Про збереження, відродження і розвитку народних художніх промислів» (2006р.) та інші.

В історії вітчизняної фольклористики важливе місце мають дослідження особливостей побутування народної музики і пісні конкретно взятої місцевості, етнорегіону, а це дозволяє прослідкувати наслідування традицій, виявити характерні риси кожного регіону у жанрових, стильових, функціональних критеріях, зрозуміти взаємопроникнення етнокультур.

Як вже згадувалось, наш Запорізький регіон пов'язаний з культурною спадщиною Запорізької Січі, а Мелітопольщина з Південною частиною Запорізького краю.

Згідно з навчальним планом по підготовці спеціалістів «Народної художньої творчості» у Комунальному закладі Мелітопольському училищі культури Запорізької обласної ради, у 2000 році був створений кабінет «Народної музичної творчості» з метою підвищення рівня професійної підготовки студентів спеціалізації «Народне пісенне мистецтво», «Народне інструментальне мистецтво». Кабінет був оформлений обладнанням згідно змісту програм предметів : «Народна музична творчість», «Розшифровка народних пісень», «Хорове аранжування», «Фольклорний ансамбль».

З метою вдосконалення навчального процесу, підвищення рівня професійних компетентності студентів та національної гідності, були створені всі умови для проведення навчальних занять та самостійної роботи студентів – це необхідні технічні засоби, навчальні посібники, необхідна навчальна література, комплектування аудіо та відео фонду, але було не достатньо конкретних матеріалів та прикладів із реалій наданої професії. Тоді виникла думка про створення МЕТОДИЧНОГО ЦЕНТРУ народної музичної творчості нашого регіону, Запорізького краю.

З 2003 року на базі кабінету «Народної музичної творчості» починає формуватися дослідницька робота під керівництвом викладача – методиста Сергеевої Тетяни Анатоліївни. До цієї роботи стали залучатися студенти як денної так і заочної форми навчання . Вона була пов'язана з народнопісенною та інструментальною культурою Мелітопольського, Гуляйпільського, Михайлівського, Веселівського, Оріхівського, Токмацького, Приморського, Приазовського районів Запорізької області.

Дотримуючись основних вимог щодо освітньо – кваліфікаційної характеристики студентів, відзначених в Законі України «Про освіту», робота кабінету «Народної музичної творчості» включає такі загальнонаукові компетенції:

- базові уявлення про основи філософії, що сприяють формуванню етичних цінностей, розвитку загальної культури українців;

- знання історії України, розуміння причинно – наслідкових зв'язків розвитку суспільства та вміння застосовувати їх у професійній діяльності;

- базові знання народних традицій, звичаїв та обрядів конкретної області та місцевості.

Коли населення жило патріархально, фольклор був майже єдиною формою зосередження естетичного, морального, педагогічного досвіду у більшості народу. В останнє століття провідне місце в культурному житті зайняли професійне і самодіяльне мистецтво. Не можна думати, що зменшення ваги фольклору у побуті – є звуження його ролі в культурі. Навпаки: ніколи ще пропаганда фольклору і фольклорного виконавства у музиці, театрі, кіно, естраді не досягло такого рівня. Зараз фольклор переступає межі побуту і вливається в загальнокультурне та мистецьке життя. Використання фольклору поза селянським побутом, у багатьох сферах життя і культури надзвичайно поширилося у всьому світі.

Мелітопольське училище культури не стоїть у стороні цієї концепції. З 2009 року на базі кабінету «Народної музичної творчості» існує фольклорний ансамбль, як додаткова дисципліна за вибором до предмету «Розшифровка народних пісень», який допомагає студентам у розвитку та засвоєнні основних спеціалізованих професійних компетенцій і виховує з них справжніх патріотів і шанувальників української музичної культури.

Глибина фольклорної пам'яті виявляється просто неймовірною, вона сягає в глиб історії на десятки тисячоліть. Здатність використовувати та трансформувати події, традиції в професійній роботі, вміння організувати діяльність аматорського хорового колективу або ансамблю, виконувати роль керівника, створювати репертуар – всі ці вміння та навички студент отримує на базі кабінету «Народної музичної творчості» та методичного центру училища. Допомагає в цьому і дослідницько – збирацька робота в різних куточках Південної частини Запорізького краю. Студенти знайомляться з численними аматорськими та фольклорними колективами, проводять необхідну підготовку для обстеження, використовують сучасні інноваційні технології для запису інформації та музичного матеріалу. На даний момент на базі методичного центру зібрана інформація понад сорока колективів, і ми бачимо, що кожен колектив намагається виставити оригінальні місцеві традиції, звичаї, обряди, народні пісні. Репертуар колективів створює як цікаві старовинні аутентичні, так і сучасні жанри народної музики.

Таким чином дослідницько – збирацька діяльність студентів формує в них здатність використовувати професійно профільовані знання, вміння та навички

майбутнього фахівця, виховує в них любов до рідного краю, до рідної культури, впевненість у своїх професійних здібностях;

- у підборі репертуару, уміння популяризувати кращі зразки народної музичної культури, народних музичних традицій;

- у процесі всіх видів практичних робіт: уміти записати, аранжувати народні пісні, визначити їх жанр;

- у вирішенні виробничих завдань: формування аматорського колективу, планування його роботи, проведення репетицій;

- у сфері професійної діяльності: вміння підготувати показ, творчий виступ, концерт;

- у здатності аналізувати результати професійної діяльності;

- у можливості практичного застосування технічних засобів, на рівні користувача;

- у застосуванні сучасних методів та інформаційних форм роботи;

- у інформаційному просторі в галузі хорового мистецтва в Мелітопольському районі, Запорізькій області, Південному регіоні.

Ми розуміємо, що музичний фольклор входить в культурний побут народу у трьох формах. Дві з них первинні – продуктивний та репродуктивний, а третя – вторинна, що і є фольклоризм, тобто науковий підхід. Вторинні форми – це використання творів фольклору поза рамками фольклорної традиції - в мистецтві, літературі, науці та ін.

До продуктивних форм належать пісні і прозові жанри, які активно використовуються в наш час : побутові пісні, частушки, ліричні та жартівливі пісні, приказки та інш. Проте в усі часи і епохи поряд з новою творчістю існувала і традиція, зокрема, репертуарна, що є плануванням професійної діяльності і формуванням художньо – естрадних смаків, виховання національної гідності населення.

Практично, кожна людина, кожна група людей, за місцем проживання, має коло улюблених музичних творів, які співаються і слухаються найчастіше. Виявлення таких пісень з урахуванням жанру, художнього стилю, володіння методами записування та розшифровки – є основою проєктувальної компетенції з предмету «Розшифровка народних пісень». Що стосується репродуктивної форми фольклорної традиції, їй належить найголовніша роль у збереженні і продовженні фольклорних традицій в цілому.

Література:

1. Іваницький, А.І. Українська народна музична творчість/ А.І. Іваницький . - К., 1999. – с. 222

- 2.Іваницький, А.І. Український музичний фольклор/ А.І. Іваницький . – Вінниця. - 2004. - с. 5- 14
- 3.Правдюк,О.А. Українська музична фольклористика/ О.А. Правдюк. - К., 1978
- 4.Грица,С. Мелос української епіки/ С. Грица. - К., 1974. – с.235
- 5.Гордійчук М. Як записувати народну музику/ М.Я. Гордійчук. - К., - 1960.